Sisäministeriö
Inrikesministeriet

HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

VUODEN 2021 TALOUSARVIOESITYS
26.10.01 Poliisitoimen toimintamenot

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta, hallinto- ja turvallisuusjaosto 14.10.2019 klo 12.45
Poliisijohtaja Stefan Gerkman

Hallitus esittää vuoden 2021 talousarviossa poliisitoimen toimintamenoihin 796,1 milj. euroa. Poliisin rahoitus kohdistuu henkilöstöön, toimitiloihin, varuste- ja ICT-hankintoihin sekä toiminnan kehittämiseen. Henkilöstömenot muodostavat keskeisen osan poliisin rahoituksesta, ja talousarvioesityksessä palkkauskulujen tarkistus (ns. VES-korotukset 18,6 milj. euroa) on merkittävin lisäys vuoteen 2020 nähden, mutta myös muita lisäyksiä on.

Vuonna 2021 jatketaan poliisimiesten henkilötyövuosimäärän nostamista 7 500 henkilötyövuoteen hallitusohjelman tavoitteiden ja kehysrahoituksen mukaisesti. Tämän lisäksi talousarvioesitykseen sisältyy kehyksen ylittävänä esityksenä poliisin resurssien vahvistaminen (4,1 milj. euroa). Lisäys kohdennetaan sekä rikostorjunnan vahvistamiseen huomioiden erityisesti ihmiskauppaan liittyvän rikostorjunta, IT - rikostutkinta että valvonta- ja hälytystoimintaan erityisesti harva-alueiden turvallisuuspalvelut huomioiden. Ihmiskaupparikosten torjunta kytkeytyy tyypillisesti myös talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan. Kohdennukset täsmentyvät vielä.

Kehyspäätöksen mukaisena lisäyksenä esitetään myös 10 milj. euron investointiluonteinen lisäys poliisin suorituskyvyn ylläpitoon. Vuoden 2020 LTA IV:ssä samaan tarkoitukseen myönnettiin jo 10 milj. euroa. Lisärahoitukset on kohdennettu käytettäväksi muun muassa ajoneuvoinvestointeihin korjausvelan pysäyttämiseksi sekä muihin operatiivista suorituskykyä turvaaviin investointeihin. Tällä pystytään vähentämään aiempien vuosien investointivelkaa.

Kehyksen mukaisena lisäyksenä vuodelle 2021 esitetään 0,465 milj. euron rahoitus harmaan talouden torjuntaan. Hallitusohjelman mukaisesti harmaan talouden vastaisia toimia laajennetaan ja vauhditetaan verovajeen pienentämiseksi.

Poliisitoimen haasteena on pysyväisluonteisten menojen kattaminen määräaikaisilla määrärahalisäyksillä. Menopaine kehyskauden loppupuolella on suuri ja vaarana on, että henkilöstövaltaisella alalla vaikutukset menopaineen realisoituminen heijastelevat poliisimiesten määrään. Saadut lisäykset helpottavat tilannetta väliaikaisesti, mutta eivät ratkaise perusrahoituksen riittämättömyydestä aiheutuvia haasteita pidemmällä aikavälillä. Kustannuspainetta kohdistuu erityisesti poliisin omasta toiminnasta riippumattomiin toimitilakuluihin ja ICT-menoihin (mm. TUVE ja Senaatti). Vaikka ICT-palvelukustannuksia pyritään hillitsemään, on muistettava, että tulevaisuuden yhteiskunnassa ICT-kustannukset tulevat kasvamaan. Niiden käyttö laajenee kehitettäessä uusia sähköisiä palveluita ja

järjestelmiä tehostamaan operatiivista toimintaa. Toimitilojen osalta hallitus pyrkii edistämään toimitilahankkeiden nopeutettua käynnistämistä poliisitoimenkin osalta. Aiheutuvat vuosittaiset vuokramenot on tarkoitus ottaa lisäyksinä huomioon ao. virastojen toimintamenomäärärahoissa sekä huomioida Senaatti-kiinteistöjen vuotuisissa investointi- ja lainanottovaltuuksissa.

Viime vuosien ja talousarvioesityksen 2021 lisäyksillä on kyetty turvaamaan poliisin resurssit ja vuoden 2021 rahoituksen osalta tilanne on kohtuullinen. Toisaalta poliisin resursseja on jouduttu kohdentamaan enenevissä määrin poliisin keskeisimpiin ydintehtäviin ja erityisiin määriteltyihin painopistealueisiin. Poliisin rahoitusta vaivaa edelleen pistemäisyys, joka ei mahdollista pitkäjänteistä suunnittelua.

Kriittisimpänä poliisin ja muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden kannalta toiminnallisena tarpeena on telekuuntelujärjestelmän uudistaminen. Myös koronapandemian vaikutusten huomiointi täysmääräisesti korostuu ensi vuoden edellytyksiä arvioitaessa, esimerkiksi suojavälineiden ja lupatuottojen osalta.

Toimintaympäristön muutokset, lainsäädännöstä johtuvat velvoitteet sekä poliisitoiminnan kustannuksiin kohdistuva hintatason nousu aiheuttavat haasteita poliisin tehtävä-, resurssi- ja rahoitussuunnittelulle. Sisäministeriö tukee poliisitoiminnan pitkän aikavälin resurssi- ja rahoitussuunnitelmatyötä. Parhaillaan sisäministeriössä valmistellaan sisäisen turvallisuuden selontekoa, jonka yhteyteen tuodaan myös toimialakohtainen tarkastelu.

Poliisi ei voi pelkästään sisäisin sopeuttamistoimin vastata tulevaisuuden haasteisiin, vaan se tarvitsee pitkän aikavälin kehystason noston, jolla kyetään vastaamaan toimintaympäristön mukanaan tuomiin haasteisiin ja niiden edellyttämiin resursseihin. Erityisen tärkeää on resurssien turvaaminen pitkäjänteisesti yli hallituskauden, jotta poliisi voisi aidosti ja uskottavasti tehdä pitkän tai keskipitkän tähtäimen strategista suunnittelua. On myös väistämätöntä, että sisäisen turvallisuuden toimijat joutuvat etsimään uusia, tehokkaampia ja tuottavampia toimintamalleja sopeutuakseen muuttuvaan yhteiskuntaan. Nykyisessä turvallisuustilanteessa poliisin rahoituspohjan pitkän aikavälin epävarmuus uhkaa muodostua yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta kriittiseksi.